

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΓΡΑΠΤΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΓΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΤΑΞΗ
ΣΤΟΥΣ ΠΙΝΑΚΕΣ ΔΙΟΡΙΣΙΜΩΝ 2021

ΜΑΘΗΜΑ: Φιλολογικά – Ιστορία (516)

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Τετάρτη, 17 Νοεμβρίου 2021, 15:30-18:30

Η σημερινή εξέταση περιλαμβάνει δύο αντικείμενα:

Ιστορία: μία ώρα και τριάντα λεπτά

Αρχαία Ελληνικά: μία ώρα και τριάντα λεπτά

ΓΕΝΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

1. Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από εννέα (9) σελίδες.
2. Να απαντηθούν ΟΛΕΣ οι ερωτήσεις του εξεταστικού δοκιμίου.
3. Στο τετράδιο απαντήσεων να μεταφερθούν με προσοχή οι αριθμοί των ερωτήσεων.
4. Στις ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής να γράψετε στο τετράδιο απαντήσεών σας μόνο τον αριθμό της ερώτησης και δίπλα το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.
5. Στις ερωτήσεις τύπου ΣΩΣΤΟ/ΛΑΘΟΣ να γράψετε στο τετράδιο απαντήσεών σας μόνο τη λέξη «**σωστό**» ή «**λάθος**» δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση.
6. Οι απαντήσεις πρέπει να δίνονται σε συνεχή λόγο, τηρώντας αυστηρά το όριο των λέξεων.
7. Μέσα σε πλαίσιο παρουσιάζεται το υλικό που πρέπει να μελετήσουν οι υποψήφιοι. Οι ερωτήσεις προς απάντηση βρίσκονται εκτός πλαισίου.

1. ΑΡΧΑΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ Ι

Να εντοπίσετε **δύο (2)** ομοιότητες και **δύο (2)** διαφορές ανάμεσα στα βασικά χαρακτηριστικά των πιο πάνω ειδωλίων (υλικό κατασκευής, τεχνικές διακόσμησης, άλλα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά).

1. Το πιο πάνω θέμα προορίζεται για εξεταστικό δοκίμιο, το οποίο απευθύνεται σε μαθητές/-τριες της Α΄ Γυμνασίου. Να καταρτίσετε οδηγό διόρθωσης, έκτασης 40-60 λέξεων, λαμβάνοντας υπόψη σας ότι για τη συγκεκριμένη ερώτηση διατίθενται συνολικά οκτώ (8) μονάδες.

(Μονάδες 10)

2. ΑΡΧΑΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΙΙ

- 2α. Ποιο από τα πιο κάτω κράτη συγκεντρώνει τα περισσότερα κοινά γνωρίσματα με τη *res publica romana*;

- A. Μακεδονικό Βασίλειο
- B. Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα
- Γ. Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας
- Δ. Γαλλική Δημοκρατία

(Μονάδες 2)

- 2β. Να τεκμηριώσετε την επιλογή σας, παρουσιάζοντας **δύο (2)** κοινά βασικά γνωρίσματα ανάμεσα στη *res publica romana* και το κράτος που επιλέξατε. Η απάντησή σας να μην υπερβαίνει τις 30 λέξεις.

(Μονάδες 8)

3. ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ – ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ Ι

3α. Σε εξεταστικό δοκίμιο τμήματος Ιστορίας Κατεύθυνσης Β΄ Λυκείου, ο/η εκπαιδευτικός έκανε ένα λάθος στην αντιστοίχιση. Να το εντοπίσετε και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.

(Μονάδες 4)

Καθένα από τα στοιχεία της Στήλης Β αντιστοιχεί σε μια προσωπικότητα της Στήλης Α. Να γράψετε στο φύλλο εξέτασής σας τους αριθμούς της Στήλης Α και δίπλα από τον καθένα το γράμμα της Στήλης Β που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

Προσοχή: Δύο (2) προσωπικότητες της στήλης Α περισσεύουν.

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
1. Ιουστινιανός Α΄	α. Βασιλεύς πιστός εν Χριστώ
2. Ηράκλειος	β. Διαίρεση της αυτοκρατορίας σε ανατολικό και δυτικό τμήμα
3. Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Επιφάνιος	γ. Ανασύσταση της Ρωμαϊκής Οικουμένης
4. Κωνσταντίνος Α΄	δ. Διάταγμα της Ανεξιθρησκίας
5. Θεοδόσιος Α΄	ε. Στάση του Νίκα
6. Πατριάρχης Σέργιος	
7. Μαυρίκιος	

(5 x 2 = 10 μ.)

3β. Αξιοποιώντας στοιχεία από τις στήλες Α και Β, να διατυπώσετε **τέσσερις (4)** ιστορικές προτάσεις τύπου «Σωστό – Λάθος», εκ των οποίων τουλάχιστον **δύο (2)** να είναι λανθασμένες. Για κάθε περίπτωση λανθασμένης ιστορικής πρότασης να δώσετε την ορθή απάντηση.

(Μονάδες 8)

4. ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ – ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΙΙ

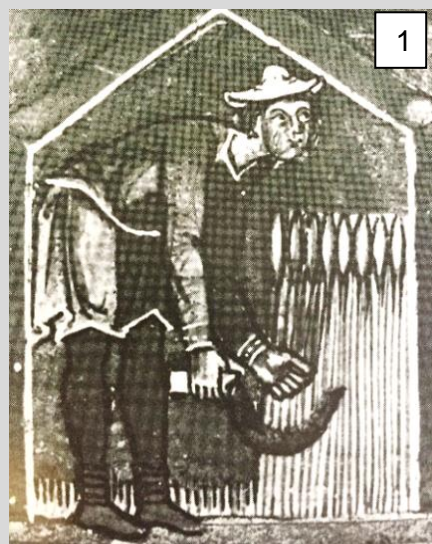
Στο πλαίσιο της ενίσχυσης του μαθήματος της Ιστορίας στο Γυμνάσιο, δημιουργήθηκε η «Μουσειοβαλίτσα», μια σύμπραξη της Διεύθυνσης Μέσης Εκπαίδευσης και του Λεβέντειου Δημοτικού Μουσείου Λευκωσίας. Η «Μουσειοβαλίτσα» με τίτλο *Αικατερίνη Κορνάρο, η τελευταία Βασίλισσα της Κύπρου*, είναι ένα κινητό μουσείο που περιλαμβάνει αντίγραφα εκθεμάτων, όπως δακτυλίδι, στέμμα, χάρτη, φόρεμα, υφασμάτινο λάβαρο με το οικόσημο των Λουζινιάν και διακοσμητική καρφίτσα.

4. Να εισηγηθείτε **δύο (2)** διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους ο/η εκπαιδευτικός θα μπορούσε να αξιοποιήσει διδακτικά το περιεχόμενο της συγκεκριμένης βαλίτσας και να προσδιορίσετε **δύο (2)** οφέλη που απορρέουν από τον καθένα από αυτούς. Η απάντησή σας να μην υπερβαίνει τις 60 λέξεις.

(Μονάδες 6)

5. ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ – ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΙΙΙ

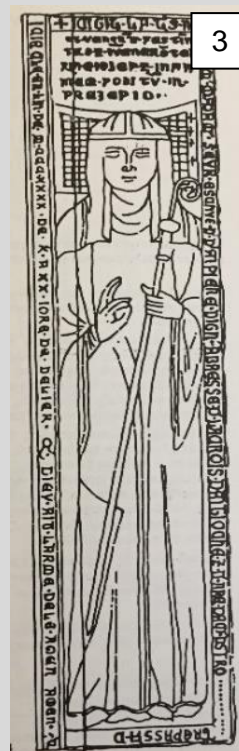
Σε γραπτή προειδοποιημένη άσκηση σε τμήμα Ιστορίας Κατεύθυνσης Β΄ Λυκείου με θέμα την κοινωνική διαστρωμάτωση της Κύπρου κατά τη Φραγκοκρατία, ο/η εκπαιδευτικός αξιοποιεί τις πιο κάτω παραστατικές πηγές. Θέτει τέσσερα ερωτήματα, τα οποία αξιολογούν τις δεξιότητες ανάγνωσης και ερμηνείας των εικόνων από τους/τις μαθητές/-τριες και τη δυνατότητα σύνδεσής τους με τη διδαχθείσα ιστορική γνώση.

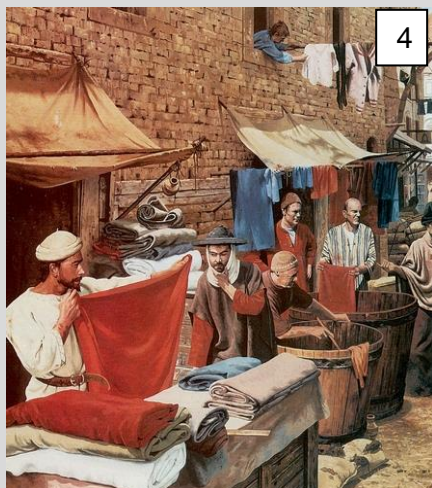
1

2

3

4

5

Αφού παρατηρήσεις προσεκτικά τις πιο πάνω εικόνες:

- i. Να περιγράψεις τις εικόνες 1 και 4. (μ.4)
- ii. Να αναφέρεις σε ποια κοινωνική τάξη της Μεσαιωνικής Κύπρου ανήκει η κάθε απεικονιζόμενη μορφή. (μ.5)
- iii. Να δώσεις μια σημαντική πληροφορία για την κάθε κοινωνική τάξη. (μ.5)
- iv. Σε ποια κοινωνική τάξη θα ήθελες να ανήκεις; Να αιτιολογήσεις την απάντησή σου. (μ.6)

5α.i. Ποιο ερώτημα της πιο πάνω άσκησης αξιολογεί τη δυνατότητα ανάγνωσης και αποκωδικοποίησης των παραστατικών πηγών;

(Μονάδες 2)

ii. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας, η οποία δεν πρέπει να υπερβαίνει τις 40 λέξεις.

(Μονάδες 4)

5β.i. Ποιο ερώτημα της πιο πάνω άσκησης αναπτύσσει την ιστορική ενσυναίσθηση των μαθητών/-τριών;

(Μονάδες 2)

ii. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας, η οποία δεν πρέπει να υπερβαίνει τις 40 λέξεις.

(Μονάδες 4)

6. ΝΕΟΤΕΡΗ – ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ I

Πηγή έμπνευσης της πρώτης τάσης (του φιλελευθερισμού) ήταν η Επανάσταση του 1789-91, πολιτικό ιδεώδες της το είδος εκείνο της βρετανικής συνταγματικής μοναρχίας με κοινοβουλευτικό σύστημα βασισμένο στην ιδιοκτησία, και επομένως ολιγαρχικό, το οποίο είχε εισαχθεί με το Σύνταγμα του 1791 και, όπως είδαμε, έγινε ο καθιερωμένος τύπος συντάγματος στη Γαλλία. Πηγή έμπνευσης της δεύτερης (του ριζοσπαστισμού) θα λέγαμε πως ήταν η Επανάσταση του 1792-93, ενώ το πολιτικό ιδεώδες της, μια αβασίλευτη δημοκρατία με κλίση προς ένα «κράτος προνοίας» και κάποια εχθρότητα για τους πλούσιους, αντιστοιχεί στο ιδανικό σύνταγμα των Ιακωβίνων του 1793.

E. J. Hobsbawm, *Η Εποχή των Επαναστάσεων 1789-1848*, Αθήνα 1990, σ.155

6. Με βάση το πιο πάνω παράθεμα, και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις, να παρουσιάσετε τα κοινωνικά στρώματα τα οποία διαδραμάτισαν πρωταγωνιστικό ρόλο στις επαναστάσεις του 19ου αιώνα. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με δύο (2) σχετικά παραδείγματα. Η απάντησή σας να μην υπερβαίνει τις 60 λέξεις.

(Μονάδες 8)

7. ΝΕΟΤΕΡΗ – ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ II

Σε τμήμα Ιστορίας Κατεύθυνσης Γ΄ Λυκείου, δίνονται τα δύο πιο κάτω παραθέματα.

I.

**ΥΠΟ ΠΟΙΟΥΣ ΟΡΟΥΣ Η ΑΓΓΛΙΑ
ΠΡΟΣΦΕΡΕΙ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

ΛΟΝΔΙΝΟΝ, 8 Ὀκτωβρίου. (Α. Π.) — Ὁ «Ἡμερησίος Τη-
λέγραφος» πληροφορεῖται ἐξ ἀ-
σφαλοῦς πηγῆς ὅτι ἡ Ἀγγλία
προσέφερεν ὀριστικῶς τὴν Κύ-
προν εἰς τὸν Βασιλέα τῆς Ἑλλά-
δος. Ἡ προσάρτησις τῆς νήσου
εἰς τὴν Ἑλλάδα θὰ ἐγένετο εὐθὺς
ὡς ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς ἐτάσσα-
το πᾶρά τὸ πλεονὸν τῶν Σουλι-
ῶν.

Εφημερίδα *Εμπρός*, 9/10/1915

II.

Απόσπασμα από τηλεγράφημα που απέστειλε ο Υπουργός Εξωτερικών της Μεγάλης Βρετανίας Λόρδος Γκρέι στον Βρετανό Πληρεξούσιο Υπουργό στην Αθήνα Έλλιοτ στις 16 Οκτωβρίου 1915:

Αν η Ελλάδα είναι έτοιμη να υποστηρίξει ως σύμμαχος τη Σερβία τώρα που δέχεται επίθεση από τη Βουλγαρία, η κυβέρνηση της Αυτού Μεγαλειότητας θα είναι έτοιμη να παραχωρήσει την Κύπρο στην Ελλάδα. Στην περίπτωση που η Ελλάδα προσχωρήσει στους Συμμάχους για οποιονδήποτε σκοπό, θα έχει βεβαίως μερίδιο στα συμμαχικά συμφέροντα που θα έχουν εξασφαλιστεί στο τέλος του πολέμου, ωστόσο, η προσφορά της Κύπρου γίνεται από την κυβέρνηση της Αυτού Μεγαλειότητας ανεξαρτήτως, υπό τον όρο ότι η Ελλάδα θα ενισχύσει άμεσα και πλήρως τη Σερβία με το στρατό της.

Χ. Α. Θεοδούλου, *Η Ελλάδα και η Αντάντ:*
1η Αυγούστου 1914 – 25η Σεπτεμβρίου 1916, Χανιά 2011, σ.263

7α. Στην ερώτηση του/της εκπαιδευτικού «Με ποιο ιστορικό γεγονός συνδέονται τα πιο πάνω παραθέματα;», ο/η μαθητής/-τρια απαντά: «Με τον Α΄ Βαλκανικό Πόλεμο». Είναι σωστή ή λανθασμένη η απάντηση του/της μαθητή/-τριας; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας, αξιοποιώντας τα εξωκειμενικά στοιχεία των παραθεμάτων.

(Μονάδες 4)

7β. Ως διδάσκων/-ουσα προσεγγίζετε τα δύο παραθέματα διακειμενικά. Να διατυπώσετε **δύο (2)** ερωτήματα που προκύπτουν από αυτήν την προσέγγιση.

(Μονάδες 4)

7γ. Κατά τη διαδικασία επεξεργασίας των πιο πάνω παραθεμάτων, και αξιοποιώντας τις ιστορικές τους γνώσεις, οι μαθητές/-τριες καταλήγουν στις πιο κάτω παρατηρήσεις. Στο τετράδιο απαντήσεων να γράψετε το γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε παρατήρηση και δίπλα τη λέξη ΣΩΣΤΟ ή ΛΑΘΟΣ. Στη συνέχεια, να διορθώσετε τις λανθασμένες παρατηρήσεις.

- A.** Η πρόταση για παραχώρηση της Κύπρου στην Ελλάδα εντάσσεται στο πλαίσιο της πολιτικής της Μεγάλης Βρετανίας κατά την εν λόγω ιστορική περίοδο.
- B.** Η πρόταση για παραχώρηση της Κύπρου στην Ελλάδα επαναλήφθηκε και κατά την περίοδο του Μεσοπολέμου.
- Γ.** Η βρετανική πρόταση για παραχώρηση της Κύπρου στην Ελλάδα ενθάρρυνε την τελευταία να εκπληρώσει τις συμβατικές της υποχρεώσεις που απέρρεαν από την ελληνοσερβική συμμαχία του 1913.
- Δ.** Η βενιζελική κυβέρνηση απέρριψε τη βρετανική πρόταση, αφού ο βασιλιάς Κωνσταντίνος ακολουθούσε φιλογερμανική πολιτική.

(Μονάδες 6)

8. ΝΕΟΤΕΡΗ – ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΙΙΙ

Σε τμήμα Ιστορίας Γ΄ Λυκείου Κοινού Κορμού, ο/η μαθητής/-τρια παραδίδει την πιο κάτω εργασία:

ΚΑΤ' ΟΙΚΟΝ ΕΡΓΑΣΙΑ

Αφού μελετήσετε προσεκτικά τον πιο κάτω χάρτη,

α. να αναφέρετε πότε εντάχθηκαν στο ελληνικό κράτος οι γεωγραφικές περιοχές:

1. Επτάνησα, 2. Δωδεκάνησα, 3. Μακεδονία, 4. Κρήτη και 5. Θεσσαλία.

β. να τοποθετήσετε τις συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές στον χάρτη.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΜΑΘΗΤΗ/-ΤΡΙΑΣ ΣΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑ (α)

1. 1864 Επτάνησα
2. 1947 Δωδεκάνησα
3. 1913 Μακεδονία
4. 1919 Κρήτη
5. 1881 Θεσσαλία

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΜΑΘΗΤΗ/-ΤΡΙΑΣ ΣΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑ (β)

8α. Να εντοπίσετε **τέσσερα (4)** λάθη στις απαντήσεις του/της μαθητή/-τριας.

(Μονάδες 4)

8β. Να προτείνετε **δύο (2)** δραστηριότητες ανατροφοδότησης, ώστε να βοηθήσετε τον/τη μαθητή/-τρια να κατανοήσει τα λάθη του/της.

(Μονάδες 6)

9. ΝΕΟΤΕΡΗ – ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ IV

Στην αντιμετώπιση ενός ηττημένου εχθρού, οι νικητές που καταστρώνουν ένα σχέδιο ειρήνης πρέπει να περάσουν από την αδιαλλαξία, η οποία είναι ζωτική για τη νίκη, στο συμβιβασμό που απαιτείται για να επιτευχθεί μια ειρήνη διαρκείας. Μια ταπεινωτική ειρήνη υποθηκεύει τη διεθνή τάξη επειδή οι νικητές επωμίζονται, αν κι εξαντλημένοι από την ταλαιπωρία του πολέμου, το καθήκον της καθήλωσης μιας χώρας αποφασισμένης να υπονομεύσει την τελική συμφωνία. Οποιαδήποτε χώρα κι αν έχει κάποιο παράπονο, είναι βέβαιο ότι θα βρει σχεδόν αυτόματη υποστήριξη από τον ηττημένο που έχει λόγους να δυσφορεί. Αυτή ήταν η κατάρα της Συνθήκης των Βερσαλλιών.

Στο Συνέδριο της Βιέννης, όπως και οι νικητές του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου, απέφυγαν τη διάπραξη αυτού του σφάλματος. Δεν ήταν εύκολο να φανούν γενναιόδωροι με τη Γαλλία, που προσπαθούσε να υποτάξει την Ευρώπη επί ενάμιση αιώνα και τα στρατεύματά της οποίας στρατοπέδευαν ανάμεσα στους γείτονές της κάπου είκοσι πέντε χρόνια. Παρ' όλα αυτά, οι πολιτικοί στη Βιέννη κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η Ευρώπη θα ήταν ασφαλέστερη αν η Γαλλία έμενε σχετικά ικανοποιημένη απ' όσο αν δυσανασχετούσε και μνησικακούσε.

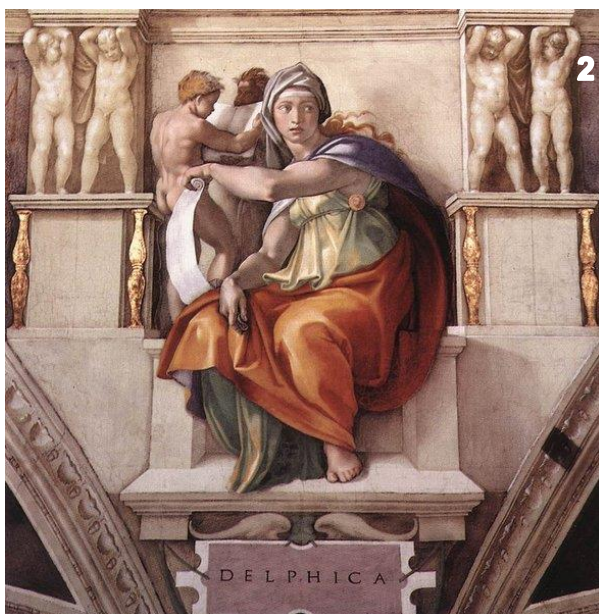
H. Kissinger, *Διπλωματία*, Αθήνα 1994, σσ.92-93

9. Να αναφέρετε **δύο (2)** διδακτικές ενότητες από οποιαδήποτε ιστορική περίοδο, στις οποίες θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί το πιο πάνω παράθεμα και να εξηγήσετε πώς συνδέεται με αυτές.

(Μονάδες 8)

10. ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΤΕΡΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ: Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΗ

10α. Να αντιστοιχίσετε τις πιο κάτω λεζάντες με τα έργα τέχνης της προηγούμενης σελίδας. Στο τετράδιο απαντήσεών σας, να γράψετε μόνο τον αριθμό που αντιστοιχεί στο κάθε έργο και δίπλα το γράμμα της λεζάντας που αντιστοιχεί σε αυτό. **(Μονάδες 5)**

10β. Να κατατάξετε τα έργα τέχνης σε χρονολογική σειρά, ξεκινώντας από το προγενέστερο. Στο τετράδιο απαντήσεών σας, να γράψετε μόνο τον αριθμό που αντιστοιχεί σε κάθε έργο. **(Μονάδες 5)**

A	B	Γ
<i>Η Λήδα και ο Κύκνος</i>	Γιαν Βερμέερ, <i>Η γαλατού</i>	<i>Οι γαλάζιες κυρίες</i>

Δ	Ε
Μιχαήλ Άγγελος, <i>Δελφική Σίβυλλα</i>	<i>Αυτοκράτειρα Θεοδώρα</i>

– ΤΕΛΟΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ –